

οὐκ εἰσὶν ὑποκείμενον τῆς λογικῆς, οὐκ ἔβηκε προσίμιον ἐν ᾧ ἔμελλε καθόλου ταῦτα φανεροῦν ὡς ὑποκείμενον μιᾶς ἐπιστήμης, ἐπεὶ ἦσαν ἀν ὑποκείμενον ἀπωκισμένον· καὶ διὰ τοῦτο ἔδει πρότερον θεῖναι ἰδιότητος ἀτινες ἔμελλον συστῆλαι τὰ δέκα ὄντα καὶ ἀφορίσασθαι, ὥστε εἶναι ὅτι ὡν ἔδει συστῆλαι τὸ ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας, καὶ διακρίναι ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ προσεχῶς ἐπομένου μέρους τῆς λογικῆς ἡγουν τοῦ περὶ ἐρμηνείας, ἐπομένως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων· ὁ ποιεῖ ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει· ἐκεῖ γὰρ διακρίνει ταύτην τὴν πραγματείαν τῆς περὶ ἐρμηνείας, ἐπομένως δὲ καὶ τῶν ἄλλων. Τούτων τοίνυν προειλημμένων, ἐρχόμεθα εἰς τὴν τοῦ κειμένου ἐξήγησιν.

„Ὁμώνυμα λέγεται.“ Ὁρίζεται τὰ ὁμώνυμα, λέγων ὅτι ὁμώνυμα λέγεται καὶ τὰ ἐξῆς.

Πληθυντικῶς μὲν οὖν εἶπεν ὁμώνυμα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὁμωνυμούντων, ἃ πλείω ὄντα μιᾶ σημαίνεται φωνῇ ἢ διὰ τὴν τῶν λόγων διαφοράν, τὴν ἐν τοῖς ὁμωνύμοις εὐρίσκομένην· ὄνομα δὲ λέγει ἐνταῦθα οὐ τὸ μέρος τοῦ λόγου τὸ ἀντιδιηρημένον τῷ ῥήματι καὶ τοῖς λοιποῖς· οὕτω γὰρ οὐκ ἂν ἦν ἡ ὁμωνυμία εἰ μὴ ἐν τοῖς ὀνόμασι μόνον, τοῦτο δὲ ἐστὶ ψεῦδος· εὐρίσκεται γὰρ ἡ ὁμωνυμία καὶ τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ἄλλοις· ἀλλὰ φησὶ ὄνομα τὴν λέξιν ἢ τὴν σημαντικὴν φωνήν, τὸ δὲ μέρος τοῦ λόγου ἐκ τε τοῦ σημαίνειν καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς σημασίας ἐστὶ συγκείμενον, τὸ δὲ μόνον πρόσκειται πρὸς τὸ ἀποκλεῖσαι τὴν κοινωνίαν τοῦ λόγου. Οὐκ εἶπε f. 71^v δὲ ἀπλῶς ὁ λόγος, ἀλλ' ὁ κατὰ τὸ ὄνομα, διότι τινὰ τῶν ὁμωνύμων καὶ συνώνυμα λέγονται, κατ' ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο, οἷον οἱ μὲν δύο Αἴαντες 25 κατὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ὁμωνυμοῦσιν· οὐ γὰρ ἔχουσι τὸν αὐτὸν τοῦ ὀνόματος λόγον, ἀλλὰ καθ' ἕτερον ὄνομα, οἷον τὸ ἄνθρωπος, ἢ τὸ ζῷον, συνωνυμοῦσιν. Καὶ εἴδηλον ἐστίν, ὅτι οὐ παρέλκει τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ὀρισμοῦ τῶν ὁμωνύμων τό· „Ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος“, ὡς δοκεῖ ἐνίοις· φασὶ γὰρ ὅτι ἤρκει τὸ εἰπεῖν ὡν ὄνομα μόνον κοινόν· τὸ 30 γὰρ μόνον εἰπὼν ἀπεκλήρωσε καὶ πᾶσαν ἄλλην κοινωνίαν ἐξώρισεν. Εἶπε γάρ· „Ὁν ὄνομα μόνον κοινόν“, διὰ τὰ ὁμώνυμα ὅσα ἐν μιᾷ φωνῇ μόνον κοινωνοῦσι καὶ ταύτῃ ὁμωνύμως, οἷον ἡ οὐσία καὶ ἡ ποσότης· ὁμωνυμοῦσι γὰρ ἐν τῇ τοῦ ὄντος, ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ δυνάμενα ἐνοῦσθαι· καὶ προσέθηκεν· „Ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος“, διὰ τὰ 35 ὁμώνυμα ὅσα ἐν μιᾷ ὁμωνυμούντα φωνῇ, ἐν ἑτέρῳ συνωνυμεῖν δύναται· ὁ γὰρ κύων ὁ τε ὑλακτικός καὶ ὁ ἀστρῶς καὶ ὁ θαλάσσιος ὁμωνυμοῦσιν ἐν τῇ φωνῇ ταύτῃ τῇ κύων, ἀλλ' ἐν τῇ φωνῇ τῆς οὐσίας συνωνυμοῦσιν· ἀρμόττει γὰρ αὐτοῖς ὁμοίως καὶ τοῦνομα τῆς οὐσίας καὶ ὁ λόγος, ὅς ἐστι τὸ καθ' αὐτὸ εἶναι· ὥστε κατὰ ἄλλο ὄνομα ὁ τῆς οὐσίας λόγος ἐστὶν ὁ

αὐτὸς τινῶν ὁμωνύμων τῶν καθ' ἓν ὄνομα ὁμωνυμούντων οὕτως ὥστε τὸ ὄνομα μόνον ἔχειν κοινόν. Εἶπε δέ, λόγον, καὶ οὐχ ὀρισμόν, ὡς κοινότερον· κατηγορεῖται γὰρ οὗτος καὶ ὀρισμοῦ καὶ ὑπογραφῆς. Ἡ μὲν οὖν οὐσία ὀρίζεται, τὰ δὲ συμβεβηκότα ὑπογράφονται· εἰσὶ δὲ ὡσπερ οὐσίαι ὁμώνυμα· οὕτω δὲ καὶ συμβεβηκότα. Οὐσίαν δὲ εἶπε τὴν ὑπαρξίν, οὐ δὲ τὴν μίαν τῶν κατηγοριῶν, καὶ οὕτως εὐρίσκειται ἡ ὁμωνυμία ἐν ἐκάστη τῶν κατηγοριῶν, διότι ἐν ἐκάστη αὐτῶν ἐστὶν ὀντότης τις καὶ ὑπαρξις, εἰ καὶ μὴ ἔστιν ἐκάστη οὐσία· ἡ οὐσία γὰρ τέσσαρα σημαίνει· τὴν ὕλην, τὸ εἶδος, τὸ σύνθετον καὶ τὴν ὑπαρξίν.

Ὅρισάμενος τοίνυν αὐτὰ ὁμώνυμα, τίθησι παράδειγμα τῶν ὁμωνύμων, 10 αἶον ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ γεγραμμένος ἄνθρωπος ὁμωνυμοῦσιν ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ζῶον· τὸ ὄνομα γὰρ μόνον | τοῦ ζῶου ἔχουσιν, ἀλλὰ τὸν λόγον 1. 75 τὸν κατὰ ταῦτα τὸ ὄνομα οὐκ ἔχουσι τὸν αὐτόν. Θεῖς τοίνυν τὸ παράδειγμα, ἐφαρμόζει τὸ παράδειγμα τῷ λόγῳ τῶν ὁμωνύμων· εἶτα ἀναπτύσσει καὶ διασαφεί τὴν τοιαύτην ἐφαρμογήν. Ἐὰν γὰρ ἀποδιδῶ τις τί ἐστὶν 15 ἐκατέρῳ αὐτῶν τὸ ζῶον εἶναι, τουτέστιν ἐὰν τις ἀποδιδῶ τὸν ἐκατέρου ὀρισμόν οὐ καθ' αὐτά, ἀλλὰ καθόσον ἀνάγοντα πρὸς κοινὸν ὄνομα τὸ ζῶον, ἴδιον καὶ διάφορον ἐκατέρου λόγον ἀποδώσει· τὸν μὲν γὰρ ἄνθρωπον ὀρίζει· οὐσίαν ἔμψυχον αἰσθητικὴν, ἣ ἐστὶ ζῶον· τὸν δὲ γεγραμμένον ἀποδώσει· οὐσίαν ἄψυχον καὶ ἀναίσθητον καθ' ὁμοιότητα τῆς οὐσίας 20 τῆς ἐμψύχου καὶ αἰσθητικῆς πεποιημένην.

Δεῖ δὲ περὶ τῶν ὁμωνύμων σημειώσασθαι δύο ταῦτα· πρῶτον μὲν περὶ τοῦ ὀρισμοῦ αὐτῶν, ὅτι οὗτος ὁ ὀρισμὸς οὐκ ἔστι τῶν πραγμάτων τῶν ὁμωνυμούντων ἀλλὰ τῆς ἐπίνοιας τῆς ἰδρυμένης ἐν τούτοις τοῖς πράγμασιν, ὥστε τὸν νοῦν εἶναι τοιοῦτον τοῦ ὀρισμοῦ· ἐκείνους τοῖς πράγμασι 25 προσαρμοστέα ἐστὶν ἡ τῆς ὁμωνυμίας ἐπίνοια, ὣν τοῦνομα μόνον κοινόν, ὁ δὲ λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος, διότι ἡ ἐπίνοια τῆς ὁμωνυμίας ἐκ ταύτης τῆς ἰδιότητος λαμβάνεται, δηλονότι τοῦ ἔχειν ὄνομα μόνον κοινόν, διαφοροῦς δὲ λόγους· καὶ οὕτω λύεται τὸ σόφισμα τὸ συνάγον, ὅτι τὰ ὁμώνυμα, καθὼς ὁμώνυμα, εἰσὶ συνώνυμα διὰ τὸ ἔχειν καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν 30 λόγον τῆς ὁμωνυμίας· ὅσον γὰρ πρὸς τὸ πρᾶγμα οὐδέποτε ἐστὶν ἀληθές, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐπίνοιαν τοῦτό ἐστὶν ἀληθές· φανερόν γὰρ ὅτι πᾶσι τοῖς ὁμωνύμοις τοῖς τε ἀπὸ τύχης καὶ τοῖς καθ' ὁμοιότητα, ἔ καὶ ἀναλογικὰ λέγονται, ἀρμόττει τοῦτο τὸ ὄνομα τὸ ὁμώνυμον καὶ ὁ λόγος τοῦ ὁμωνύμου, ὅς συνίσταται ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ὀνόματος καὶ τῆ ἑτερότητι τοῦ 35 λόγου, καὶ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τύχης καὶ τὸ καθ' ὁμοιότητα διαφορὰ τοῦ ὁμωνύμου. Ὅθεν τὸ ὁμώνυμον γένος ἐστὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ τακτομένων διὰ τῶν τοιούτων διαφορῶν, καὶ ἐστὶ συνώνυμον· πᾶν γὰρ γένος ἐστὶ συνώνυμον.

Δεύτερον, εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἀπὸ τύχης ὁμώνυμα λέγονται ὅσα ἔχουσι:

38 λέγεται BC

f. 75^v τὸ αὐτὸ ὄνομα ἀπὸ τύχης | ἐπιτεθειμένον αὐτοῖς, μηδεμίαν ἔχοντα τάξιν
 ἢ πρὸς ἀλληλα, ἢ πρὸς ἄλλο τι· καὶ αὕτη ἡ ὁμωνυμία τοῖς κυρίοις ἀρ-
 μόττει ὀνόμασιν, ὡσπερ Ἀλέξανδρος ὁ τε Παρὶς καὶ ὁ Φιλίππου λέγον-
 ται ὁμωνύμως, διότι κοινωνοῦσι τοῦ ὀνόματος μόνον, μηδεμίαν τάξιν
 5 ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους, ἢ πρὸς ἄλλο τι κατὰ τὸ ὄνομα, μᾶλλον μὲν οὖν
 καὶ σφόδρα ἀπεικότες χρόνῳ τε καὶ τόπῳ καὶ φύσει καὶ ἡθεσιν.
 Καθ' ὁμοιότητα δὲ εἰσιν ὁμώνυμα ὅσα κοινωνοῦσι τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος
 ὑπὸ διαφόροις λόγοις, ὅμως μετὰ τινος ὁμοιότητος ἐν σφίσι εὐρισκομένης,
 ὡς ἔχει ἐπὶ τῆς κύων φωνῆς, ἣτις ἐπιτίθεται πρὸς τὸ σημαίνειν τὸ
 10 ὕλακτικὸν ζῷον καὶ τὸ οὐράνιον ἄστρον καὶ τὸ θαλάττιον ζῷον κατὰ
 τινὰ ὁμοιότητα εὐρισκομένην ἐν αὐτοῖς, διότι ἡ ἰδιότης τυχὸν τοῦ εἶναι
 θερμὸν καὶ ξηρὸν εὐρίσκεται ἐν τῷ ὕλακτικῷ ζῷῳ ὡςπερ καλεῖται κύων,
 καὶ ἔστι σφόδρα γολῶδες, καὶ ἡ αὕτη ἴσως ἰδιότης εὐρίσκεται καὶ ἐν τῷ
 ἄστρῳ καὶ τῷ θαλαττίῳ· καὶ ἐντεῦθεν ἔστιν, ὅτι πάντα τῷ τοῦ κυνὸς
 15 ὀνόματι ταῦτα προσαγορεύεται. Τὰ μὲν οὖν ἀπὸ τύχης ἀπλῶς λέγεται,
 τὰ δὲ κατὰ τινὰ ὁμοιότητα πολλαχῶς· κοινῶ μὲν γὰρ ὀνόματι καλοῦν-
 ται πάντα ἀναλογικῶς· διαφέρουσι δὲ ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν τεταγμένα εἰσὶ
 πρὸς ἓν τι κοινόν, εἰ καὶ διαφόρως. Τὰ μὲν γὰρ τάττονται πρὸς ἐκεῖνο
 τὸ ἔν ὡς πρὸς αἰτίαν αὐτῶν, καὶ ταῦτά εἰσι τὰ ἀφ' ἐνὸς λεγόμενα, οἷον
 20 τὸ βιβλίον καὶ τὸ ὄργανον καὶ τὸ σκεύασμα ἰατρικὸν λέγεται, διότι ἀπὸ
 τῆς ἐνεργείας ἔστι ταῦτα τοῦ ἰατροῦ ἢ τῆς ἰατρικῆς, καίτοι διαφόρῳ λόγῳ
 τῷ κατὰ τοῦνομα μετέχουσι ταύτης τῆς ὁμοιότητος· ἀλλ' ὅμως οὐ κατὰ
 τύχην ὁμωνυμοῦσιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ σημαίνειν τὴν τοιαύτην ὁμοιότητα ἐπι-
 τίθεται αὐτοῖς τὸ κοινὸν ὄνομα τοῦτο· τὰ δὲ τάττονται πρὸς ἐκεῖνο τὸ
 25 ἔν ὡς πρὸς τέλος ἢ ἀποτέλεσμα, καὶ ταῦτά εἰσι τὰ πρὸς ἓν λεγόμενα,
 οἷον τὸ φάρμακον καὶ τὸ βιβλίον ὑγιεινὸν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ὑγιεινὰ
 λέγεται ἀπὸ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ τέλους τῆς ὑγείας, ὅτι πρὸς αὐτὴν τέ-
 τακται ταῦτα. Τὰ δὲ οὐ τάττονται πρὸς ἄλλο τι τρίτον παρ' αὐτά, ἀλλὰ
 f. 76 μᾶλλον θάτερον τούτων ἔχει τάξιν πρὸς τὸ λοιπόν, | τὴν τοῦ αἰτιατοῦ
 30 καὶ αἰτίου, καὶ ὅλως τὴν τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου, ὡσπερ ἡ οὐσία καὶ
 τὸ συμβεβηκὸς ἔχουσι τὸ ὄνομα τοῦ ὄντος κατὰ τινὰς, ἀλλ' οὐ καὶ τὸν
 λόγον τοῦ ὄντος· ἔχουσι μὲντοι γε τάξιν τινὰ πρὸς ἑαυτά, ἐφ' ὅσον ἡ
 οὐσία ἔστιν αἰτία καὶ ὅλως πρότερα τοῦ συμβεβηκότες· καὶ πάλιν τὸ σιτίον
 καὶ τὸ ζῷον ὑγιεινὸν λέγεται, καὶ τὸ ἐν τῷ ζῷῳ ὑγιεινὸν ἔστιν ἀποτέ-
 35 λεσμα τοῦ ἐν τῷ σιτίῳ ὑγιεινοῦ· διαφέρει δ' ὅμως ἐπὶ τε τῆς οὐσίας καὶ
 τοῦ συμβεβηκότες ἢ τοιαύτη τάξις τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου, καὶ ἐπὶ τοῦ
 ὑγιεινοῦ τοῦ ἐν τῷ σιτίῳ καὶ τῷ ζῷῳ, διότι ἐπ' ἐκείνων μὲν τὸ αὐτὸ ἔστι
 πρότερον τῆς φύσεως καὶ τῆς καταλήψεως, ἢ γουὺν ἡ οὐσία· ἐπὶ δὲ τούτων
 τὸ ἐν τῷ σιτίῳ ὑγιεινὸν πρότερον μὲν τῆς φύσεως, ὑστέρον δὲ τῆς καταλήψεως
 40 τοῦ ἐν τῷ ζῷῳ ὑγιεινοῦ.

Ἔτι λέγονται ὁμώνυμα καθ' ὁμοιότητα τὰ κυρίως λεγόμενα ἀνάλογα, αἶ εἰσι παρὰ γραμματικοῖς τὰ κατὰ μεταφοράν, οἷον ὡς ἐν σώματι ὄψις, οὕτως ἐν ψυχῇ νοῦς, καὶ ὅπερ ἄρτος τῷ σώματι, τοῦτο τῇ ψυχῇ λόγος, τουτέστι τροφή, καὶ ὅπερ ἐν γραμμῇ καὶ μεγέθει στιγμή, τοῦτο ἐν ἀριθμῷ μονάς, τουτέστιν ἀρχή. Ὁμωνυμοῦσιν οὖν ἐν τῇ ἀρχῇ ἢ τε στιγμῇ καὶ ἡ 5 μονάς, καὶ ὁ ἄρτος καὶ ὁ λόγος ἐν τῇ τροφῇ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ὁμωνύμων.

Συνώνυμα δὲ λέγεται.

Ἐπομένως περὶ τοῦ δευτέρου τρόπου τῆς κατηγορίας διδάσκει, τουτέστι τῆς συνωνύμου, καὶ πρῶτον ἐκτίθεται τὸν ὅρισμόν αὐτῆς. Δεύτερον, 10 παραδείγματι φανερὸν τὸν ὅρισμόν. Τρίτον, ἐφαρμόζει τὸν ὅρισμόν τῷ παραδείγματι, καὶ ἄπως ἐφαρμόζει καλῶς ἀποδείκνυσιν. Ὁ μὲν οὖν ὅρισμός πάνταυθα οὗ τῶν πραγμάτων ἐστὶ τῶν συνωνύμων, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς ἐπινοίας τῆς ὁμωνυμίας ἣτις ἰδρύεται ἐπ' αὐτῶν. Ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος εἶπε, διότι κατὰ ἄλλο ὄνομα δυνατόν τὰ συνώνυμα λόγους ἔχειν 15 διαφόρους, οἷον ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς καθὸ ἄνθρωπος καὶ βοῦς· οἰκειότερον δὲ εἶπε λόγος ἢ ὅρισμός· εἰσὶ γὰρ τινα καθ' ἑτέρων λεγόμενα καθ' ἓν ὄνομα καὶ λόγον ἓνα, οὐ μόντοι γε κατηγοροῦνται κατὰ τὸν αὐτὸν ὅρισμόν διὰ τὸ μηδ' ἔχειν ὅρισμόν, ὥσπερ | ἡ διαφορὰ κατηγορεῖται ὧν f. 76^v κατηγορεῖται καθ' ἓν ὄνομα καὶ λόγον ἓνα οὐσιωδῶς, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν 20 ὅρισμόν, διότι οὐκ ἔχει ὅρισμόν, καὶ πρὸς τὴν ἄλλην κατανόησιν τοῦ ὅρισμοῦ τῶν συνωνύμων ἀρκέσει ἡμῖν σκεπτομένοις τὰ περὶ τοῦ ὅρισμοῦ τῶν ὁμωνύμων εἰρημένα.

Παρώνυμα δὲ λέγεται.

Ἐπομένως περὶ τῶν παρωνύμων διορίζεται, ὅτι παρώνυμά εἰσιν ὅσα 25 ἀπὸ τινος τὴν κατὰ τὸ ὄνομα προσηγορίαν λαμβάνει καὶ ἔχει, διαφέροντα αὐτοῦ τῇ πτώσει, τουτέστι τῇ καταλήξει τῆς λέξεως καὶ τῇ πρὸς τὸ τέλει ποικιλίᾳ τῆς φωνῆς, ἣ συνεπινοεῖται καὶ ὁ τῆς νοήσεως καὶ τῆς σημασίας τρόπος διάφορος ὧν· ἀπὸ γὰρ τῆς γραμματικῆς παρωνυμὸν ἐστὶν ὁ γραμματικός, καὶ ἀπὸ τῆς ἀνδρείας ὁ ἀνδρεῖος· διαφέρει μόντοι ὁ γραμματικός 30 τῆς γραμματικῆς τῇ πτώσει ἧγουν τῇ ἀναλογίᾳ τῆς τελευταίας συλλαβῆς, καὶ αὕτη μὲν ἡ διαφορὰ λαμβάνεται κατὰ τὸ ὄνομα καὶ τὴν φωνήν, ἀλλ' ἐστὶ σημεῖον τῆς ἐν τῷ νοητικῷ καὶ σημαντικῷ τρόπῳ διαφορᾶς· γραμματικός γὰρ λέγεται ὁ τὴν γραμματικὴν ἔχων, καὶ ἐστὶν ἡ γραμματικὴ 35 τι ἐξ ἀφαιρέσεως, ὁ δὲ γραμματικός τι συγκεκριμένον, καθὸ ἡ μὲν γραμματικὴ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ἐν ἑαυτῷ ὄντος νοεῖται καὶ οὕτως σημαίνεται· ὁ δὲ γραμματικός κατὰ τὸν τρόπον τοῦ τὴν ἐξὶν ἔχοντος ἐν ἑαυτῷ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ.

24 δὲ λέγεται om BC

Leçon III.

ΤΡΙΤΗ ΑΝΑΓΛΩΣΙΣ.

Τῶν λεγομένων τὰ μὲν κατὰ συμπλοκήν.

Θεῖς τὰς ιδιότητες τὰς συναλκούμεσας καὶ εἰδοποιούσας τὰ δέκα γένη τῶν ὄντων πρὸς τὴν λογικὴν θεωρίαν, νῦν τίθησιν ιδιότητας χωρίζουσας τὸ ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων τῶν ἄλλων τῆς λογικῆς μερῶν, ὅσον εὐθὺς τοῦ Περὶ ἑρμηνείας, οὐ χωριζόμενον καὶ τῶν ἄλλων ἐπομένως συνδιακρίνεται. Καὶ ἐπὶ τίθησιν ιδιότητας δι' ὧν τοῦτο τὸ ὑποκείμενον δύναται εἶναι τακτὸν ἐν ταῖς κατηγορίαις· καὶ εἰκότως τούτο τὸ μέρος γέγονε δεύτερον, διότι τὸ πρῶτον ἀφωρίζετο ἕλην τὴν ἐπιστήμην τὴν λογικὴν, τοῦτο δὲ ἀφωρίζεται μέρος ταύτης τῆς ἐπιστήμης. Ἐν τούτῳ τοίνυν τῷ μέρει δύο ποιεῖ· πρῶτον, τίθησι τὰς ιδιότητας δι' ὧν χωρίζει τὸ ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας | τῶν ὑποκειμένων τῶν ἄλλων πραγματειῶν, ὡς εἴρηται· δεύτερον, τίθησι τὰς ιδιότητας καὶ τὰς καθόλου καὶ πρώτας διαφοράς, δι' ὧν τὸ ἤδη ἀφορισθὲν ὑποκείμενον δύναται τάττεσθαι ἐν ταῖς κατηγορίαις· καὶ αὐτὰ αἱ ιδιότητες ἧ καὶ διαφοραὶ εἰσι τέσσαρες· τὸ καθόλου, τὸ μερικόν, ἡ οὐσία καὶ τὸ συμβεβηκός, καὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐστὶν ἐν τῷ· „Τῶν ὄντων τὰ μὲν κατ' ὑποκειμένου τινός.“

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον μέρος σαφές ἐστίν. Δεῖ μόντοι σημειοῦσθαι περὶ αὐτό, ὅτι αὐτὴ ἢ διαίρεσις ἐστὶν ἢ φωνῆς εἰς διάφορα σημαίνόμενα, ἢ μᾶλλον ὑποκειμένου εἰς συμβεβηκότητα, διότι τῷ ὄντι τῷ λεκτῷ, ὅπερ ἐστὶν ὑποκείμενον ἀπλῶς τῆς λογικῆς, συμβεβήκει τὸ κατὰ συμπλοκήν, ἢ ἄνευ συμπλοκῆς λέγεσθαι, καὶ εἰσὶν αἱ διαφοραὶ αὐτὰ τὸ κατὰ συμπλοκήν καὶ ἄνευ συμπλοκῆς κατὰ συμβεβηκός, διότι κατὰ τὸ πρότερον εὐρίσκονται ἐν τῷ ὄντι ἀπλῶς, κατὰ δὲ τὸ ὕστερον ἐν τῷ ὄντι τῷ λεγομένῳ ἢ τῷ λεκτῷ· καὶ αὐτῆς ἐν ἑκατέρῳ τούτων πρότερον μὲν ἐστὶ τὸ ἀσύμπλεκτον, δεύτερον δὲ τὸ συμπεπλεγμένον. Καὶ ἐπὶ δεῖ σημειοῦσθαι, ὅτι προτάττει τὰ κατὰ συμπλοκήν, ἐπεὶ τὰ ἄνευ συμπλοκῆς παρακατιῶν μέλλει ἀπολαμβάνειν καὶ διακεῖν ὡς προσεχῶς εἰρημένα.

Τὸ δὲ δεύτερον μέρος διακεῖται εἰς τέσσαρα, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν προσηρημένων ιδιοτήτων ἢ διαφορῶν· τέσσαρες γάρ εἰσιν, ὡς εἴρηται· τὸ καθόλου, τὸ μερικόν, ἡ οὐσία καὶ τὸ συμβεβηκός. Καὶ τὸ μὲν καθόλου ὀνομάζει κατ' ὑποκειμένου, τὸ δὲ συμβεβηκός ἐν ὑποκειμένῳ, τὰ δὲ λοιπὰ δύο ταῖς ἀποφάσεις τούτων ὀηλοῖ, τὸ μὲν μερικόν οὐ κατ' ὑποκειμένου λέγων, τὴν δὲ οὐσίαν οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ.

Φησὶ τοίνυν πρῶτον, ὅτι τῶν ὄντων, ταῦτόν δὲ εἶπαι τῶν κατὰ
 μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων, τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται,
 ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐδενί ἐστι, καὶ ταῦτά εἰσὶν αἱ καθόλου οὐσίαι, αἱ τῷ
 μὲν καθόλου εἶναι καθ' ὑποκειμένου λέγονται, τῷ δὲ μὴ εἶναι συμβεβη-
 κότα ἀλλ' οὐσίαι οὐκ εἰσὶν ἐν ὑποκειμένῳ. 5

Ἐνταῦθα δὲ σημειοῦσθαι δεῖ, ὅτι τὸ ὑποκείμενον ὁμοίως λέγεται·
 ἓνα μὲν τρόπον τὸ κείμενον ὑποκείμενον ἐν τῇ κατηγορικῇ συστασίᾳ, ὃ δηλοῖ
 ὁ Φιλόσοφος ἐν τῷ λέγειν καθ' ὑποκειμένου· ἕτερον δὲ τρόπον τὸ
 ἐνεργεῖα ὄν, | τὸ ἐξ ἕλης δηλονότι καὶ εἶδους σύνθετον, ὅπερ ἐστὶν ὑποκεί- f. 77 v
 μενον αἰεὶ τῶν συμβεβηκότων· τὰ γὰρ συμβεβηκότα οὐδέποτε συμβαίνουσιν 10
 εἰ μὴ τῷ ἐνεργεῖα ὄντι, τὸ δὲ οὐσιώδες εἶδος μόνον ἐστὶν ἐν τῷ δυνάμει
 ὄντι· καὶ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον δηλοῖ ἐν τῷ λέγειν ἐν ὑποκειμένῳ.
 Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὑποκείμενον ἐστὶν ἐν τῷ λέγεσθαι, τὸ δὲ δεύτερον ἐν τῷ
 εἶναι· διὸ καὶ τῷ μὲν πρώτῳ συνάπτει τὸ λέγεσθαι, τῷ δὲ δευτέρῳ τὸ εἶναι.

Ἐπομένως τίθησι τὸ δεύτερον μέρος τῆς διαιρέσεως, λέγων ὅτι τάδε 16
 ἐν ὑποκειμένῳ μὲν ἐστὶ, καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενὸς λέγεται, καὶ ταῦτά
 εἰσι τὰ άτομα συμβεβηκότα, ἃ τῷ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι συμβεβηκότα
 εἰσὶ, τῷ δὲ καθ' ὑποκειμένου μὴ λέγεσθαι μερικά εἰσιν. Ἐἵτα ἐξηγεῖται
 τὸ ἐν ὑποκειμένῳ λέγων· „Ἐν ὑποκειμένῳ δὲ λέγω εἶναι ὃ ἐν τινι μὴ
 ὡς μέρος ὑπάρχον οὐ δύναται εἶναι χωρὶς τοῦ ἐν ᾧ ἐστὶν ἡγουν τοῦ 20
 ὑποκειμένου“· ἐξ ὧν δύο σημειοῦσθαι δύνανται περὶ τοῦ συμβεβηκότος·
 ὅτι ἐστὶν ἐν ἄλλῳ οἷον τῷ ἐνεργεῖα ὄντι, οὐχ ὡς τι μέρος αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς
 ἐξωθεν ἐπεισιόν, καὶ ὅτι οὐκ ἔχει ἄλλο εἶναι εἰ μὴ τοῦτο ὅπερ ἔχει ἐν
 τῷ ὑποκειμένῳ. Ἐἵτα τίθησι τῶν ἐν ὑποκειμένῳ καὶ μὴ καθ' ὑποκειμένου
 δύο παραδείγματα, τὸ μὲν ἀπὸ τῶν τῇ ψυχῇ συμβεβηκότων, τὸ δὲ ἐκ τῶν 25
 τῷ σώματι συμβεβηκότων.

Ἐπομένως τίθησι τὸ τρίτον μέρος τῆς διαιρέσεως, λέγων ὅτι τάδε
 καθ' ὑποκειμένου λέγεται καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν, καὶ ταῦτά εἰσι τὰ
 καθόλου συμβεβηκότα, ἃ τῷ μὲν καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι καθόλου εἰσὶ·
 διαροῦνται γὰρ εἶδοποιοῖς διαφοραῖς εἰς εἶδη, καθ' ὧν ὡς ὑποκειμένων 30
 κατηγοροῦνται· τῷ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι συμβεβηκότα εἰσὶν· εἰσὶ γὰρ
 ἐν τῷ ἐνεργεῖα ὄντι. Ἐἵτα τίθησιν, τούτων παράδειγμα τὴν ἐπιστήμην,
 ἥτις καθ' ὑποκειμένου μὲν λέγεται τῆς γραμματικῆς· εἶδος γὰρ αὐτῆς ἡ
 γραμματικὴ· ἐν ὑποκειμένῳ δὲ ἐστὶ τῇ ψυχῇ· ὑποκείμενον γὰρ τῆς ἐπισ-
 τήμης ἐστὶν ἡ ψυχὴ. 35

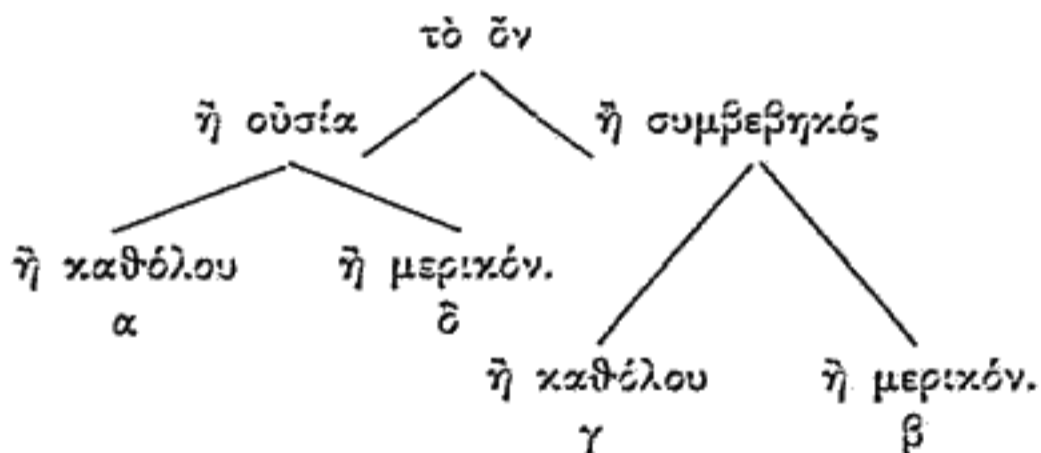
Ἐπομένως τίθησι τὸ τέταρτον μέρος τῆς διαιρέσεως, λέγων εἶναι τινὰ
 τῶν ὄντων, ὅπερ οὐκ ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ, διότι εἰσὶν οὐσίαι, καὶ οὐκ
 εἰσὶ καθ' ὑποκειμένου, διότι οὐκ εἰσὶ καθόλου· καὶ ταῦτά εἰσιν αἱ μερικαί.

20 οὐ δύναται: ἀδύνατον C

f. 78 οὐσίαι, ἦγγουν ὁ τις ἄνθρωπος καὶ ὁ τις ἵππος. Ἀπλῶς δὲ εἶπειν καὶ καθόλου, πάντα τὰ ἄτομα καὶ ἐν ἀριθμῷ κατ' οὐδενὸς ὑποκειμένου λέγονται· καὶ γὰρ καὶ αἱ ἄτομοι οὐσίαι καὶ τὰ ἄτομα συμβεβηκότα, οὐ πάντα δὲ τὰ ἄτομα, οὐκ εἰσὶν ἐν ὑποκειμένῳ· τὰ γὰρ ἄτομα τῶν συμβεβηκότων, ὅσον ἢ τις γραμματικὴ καὶ τοῦτο τὸ λευκόν, εἰσὶν ἐν ὑποκειμένῳ οὐχ ὡσπερ αἱ ἄτομοι οὐσίαι οὐκ εἰσὶν ἐν ὑποκειμένῳ.

Περὶ τοῦτο τὸ μέρος δεῖ σημειοῦσθαι πρῶτον μὲν περὶ τῆς διαιρέσεως ταύτης τῶν ὄντων τῆς εἰς τέσσαρα γεγενημένης, ποταπὴ τις ἐστίν. Καὶ λέγεται μὲν πολλὰ περὶ αὐτῆς, τὸ δὲ μᾶλλον δοκοῦν ἐστὶν ὅτι ἀναλογικὴ ἐστὶν ἢ διαιρέσεις, ἦγγουν διαιρέσεις ὀνόματος πολλαχῶς λεγομένου, εἰς τὰ κοινωνοῦντα τῆς ἐπινοίας τοῦ ὀνόματος διαφόρως.

Δεύτερον, ὅτι ἐπεὶ πᾶσα διαιρέσις διμερής ἐστὶ καλῶς γινομένη, διότι ὀφείλει γίνεσθαι διὰ τῶν ἀντικειμένων· ἀντικείμενα δὲ ἐν παντὶ πράγματι δύο εἰσὶν, διότι ἐν ἐνὶ ἀντίκειται, ὡς πολλαχοῦ φησὶν ὁ Φιλόσοφος· καὶ αὕτη ἢ διαιρέσις διμερής ἐστὶν οὐχ ὡς αὐτίκα εἰς δύο γινομένη, ἀλλ' ὡς ἀνάγεσθαι δυναμένη εἰς διμερῆ διαιρέσιν τούτῳ τῷ τρόπῳ· τὸ ὄν ἢ οὐσία ἐστίν, ἢ συμβεβηκός, καὶ ἡ οὐσία ἢ καθόλου, ἢ μερικὴ· καὶ οὕτως ἐστὶ τὸ πρῶτον μέλος τῆς διαιρέσεως καὶ τὸ τέταρτον. Ὁμοίως καὶ περὶ τοῦ συμβεβηκότος, ὅτι τὸ συμβεβηκός ἢ καθόλου ἐστίν, ἢ μερικόν, καὶ οὕτως ἐστὶ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον μέλος τῆς διαιρέσεως.

26

Τρίτον, ὅτι τὰ μέρη τῆς διαιρέσεως οὐ τάττονται κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν· οὕτω γὰρ ἐτίθεται ἂν πρῶτον ἡ καθόλου οὐσία, εἶτα ἡ μερικὴ οὐσία, τρίτον, τὸ καθόλου συμβεβηκός, καὶ τέταρτον, τὸ μερικόν συμβεβηκός, εἰ ἐτάττοντο κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς οὐσίας καὶ τοῦ συμβεβηκότος προηγουμένως, ἐπομένως δὲ κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ καθόλου καὶ τοῦ μερικοῦ· ἢ ἐτίθεται ἂν πρῶτον ἡ καθόλου οὐσία, εἶτα τὸ καθόλου συμβεβηκός, τρίτον, ἡ μερικὴ οὐσία, καὶ τέταρτον, τὸ μερικόν συμβεβηκός, εἰ ἐτάττοντο προηγουμένως κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ καθόλου καὶ τοῦ μερικοῦ, ἐπομένως δὲ κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς οὐσίας καὶ τοῦ συμβεβηκότος. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδετέρως τάττονται, ὅγλον ὅτι οὐ τάττονται κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν μείζω ἀντίθεσιν ἐν ἑαυτοῖς. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ οὐσία ἐστὶ

f. 78

προτέρω τοῦ συμβεβηκότος, καὶ τὸ καθόλου τοῦ μερικοῦ, προτέτακται πάντως ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐν ᾧ καὶ ἄμφω ταῦτά ἐστίν· ἐπάγεται δὲ τὸ μάλιστα αὐτῷ ἀντικείμενον, τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ μερικὸν συμβεβηκός· καὶ ἐπειδὴ πάλιν τῷ καθόλου συμβεβηκός ἀντίκειται μάλιστα ἡ μερικὴ οὐσία, προτίθησι τὸ καθόλου συμβεβηκός διὰ τὸ καθόλου εἶναι· ἐπάγει δὲ τὸ μάλιστα ἀντικείμενον, τὴν μερικὴν οὐσίαν.

Τέταρτον, ὅτι ὅκτώ εἰσι τρόποι τοῦ εἶναι ἐν τινι· εἷς μὲν, καθ' ὃν ἐστὶ τὸ μέρος τὸ ὁλοκλήρον ἐν τῷ ἰδίῳ ὄλῳ· δεῦτερος ἂν ἀνάπαλιν· τρίτος ὡς τὸ μέρος τὸ ὑποκείμενον ἐν τῷ ἰδίῳ καθόλου ὄλῳ· τέταρτος ὁ ἀνάπαλιν. Καὶ οὗτοι οἱ τέσσαρες τρόποι λαμβάνονται τῇ παραθέσει τοῦ ὄλου πρὸς τὰ μέρη, ἢ τοῦ ὁλοκλήρου ὄλου, ἢ τοῦ καθόλου. Πέμπτος ἐστὶν ὡς τὸ συμβεβηκός ἐν ὑποκειμένῳ, περὶ οὗ ἐνταῦθα διαλέγεται. Καὶ διενήνοχεν οὗτος ἀπάντων τῶν προειρημένων ἐν τῷ μὴ εἶναι τὸ συμβεβηκός οὔτε μέρος, οὔτε ὄλον, οὔτε καθόλου, οὔτε μερικόν· καὶ ταύτης τῆς διαφορᾶς ὁ Φιλόσοφος ἀπτεται ἐν τῷ λέγειν· „Ὁ ἐν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρ-
χον.“ Προστιθεῖς δὲ ὅτι ἀδύνατον αὐτὸ χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστίν, χωρίζει αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἐξῆς ἡγουν τοῦ τέ ἕκτου, ὅς ἐστὶ τὸ ὡς ἐν τόπῳ εἶναι, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξδόμου, ὅς ἐστὶ τὸ ὡς ἐν τέλει εἶναι, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐγδόου, ὅς ἐστὶ τὸ ὡς ἐν ἄρχοντι εἶναι· πάντα γὰρ ταῦτα δύνανται εἶναι χωρὶς τῶν ἐν οἷς εἰσιν, τὸ δὲ συμβεβηκός οὐδαμῶς.

Οἱ μὲν οὖν Ἀριστοτέλει παραδεδομένοι τοῦ ἐν τινι τρόποι τοσοῦτοι εἰσίν. Ἐνιοὶ δὲ προστιθέασιν καὶ ἑτέρους τρόπους τρεῖς· τὸ τε ὡς ἐν χρόνῳ εἶναι καὶ ὡς ἐν ἀγγείῳ καὶ ὡς εἶδος ἐν ὕλῃ, ὡς εἶναι τοὺς πάντας ἑνδεκα. Δύνανται δὲ καὶ οὗτοι πρὸς τοὺς προειρημένους ἀνάγεσθαι, τὸ μὲν ὡς ἐν χρόνῳ εἶναι πρὸς τὸν πρῶτον, τὸ δὲ ὡς ἐν ἀγγείῳ πρὸς τὸν ἕκτον, τὸ δὲ ὡς εἶδος ἐν ὕλῃ, πρὸς τὸν πέμπτον. Τὰς δὲ αἰτίας παρίεμεν τοῖς θεωρεῖν βουλομένοις διὰ συντομίαν.

Leçon IV.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

Ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορηται.

Νῦν ἐστὶ τὸ τρίτον μέρος τοῦ πρὸ τῶν κατηγοριῶν, ἐν ᾧ τίθησι δύο κανόνας | καὶ ἀξιώματα, δι' ὧν φανεροῦται ἡμῖν ὁ τρόπος τῆς τάξεως καὶ ἀναγωγῆς τῶν τε ὁμογενῶν εἰς τὸ αὐτὸ γένος καὶ τῶν ἑτερογενῶν εἰς τὰ διάφορα γένη.

Ὁ πρῶτος κανὼν. — Καὶ δὴ πρῶτον μὲν φησιν ὅτι, ὅταν τί τις κατηγορηται ὡς καθ' ὑποκειμένου, τουτέστιν ὡς κατωτέρου, ὅπερ ἂν κατηγοροῖτο τοῦ κατηγορουμένου ἦτοι τοῦ ἀνωτέρου, καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου βηθήσεται τὸ αὐτό, ἂν κατηγορηται πραγματικῶς· οἷον, λόγου χάριν, ἐάν

εἶπω· ὁ ἄνθρωπος ζῷον ἐστὶ· τοῦτο τὸ ζῷον κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ὡς καθ' ὑποκειμένου, ὅπερ ἂν οὖν κατηγοροῖτο τοῦ ζώου πραγματικῶς καὶ οὐσιωδῶς, δυνήσεται τὸ αὐτὸ καὶ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖσθαι, οἷον τὸ σῶμα, ἢ ἡ οὐσία· οἷον, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῷον· τὸ ζῷον ἐστὶν οὐσία· ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἐστὶν οὐσία. Εἰ γὰρ τι κατηγορεῖται τοῦ ζώου κατὰ συμβεβηκός, ἢ ὡς ἐπίνοια, οὐ κατηγορηθήσεται τοῦτο καὶ τοῦ ἀνθρώπου, οἷον τὸ δισύλλαβον, ἢ τὸ γένος, ἢ τι τοιοῦτον· τὸ γὰρ ζῷον ἐστὶ γένος, καὶ ἐστὶ δισύλλαβον, καὶ οὐδέτερον, ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος.

Ὁ δεῦτερος κανὼν. — Ἐπομένως τίθησι τὸν δεῦτερον κανόνα, οἷον οὗ κανονίζόμεθα πρὸς τὴν τάξιν τῶν ἑτερογενῶν καὶ ἐν διαφόροις κατηγορίαις τεταγμένων. Καὶ φησὶν ὅτι τὰ ἑτερογενῆ καὶ μὴ ὑπάλληλα τεταγμένα οὕτως ὥστε τὸ ἐν ὑπὸ θάτερον, ἢ ἄμφω ὑπ' ἄλλο τρίτον εἶναι, ταῦτα, καθόσον εἰσὶ γένη διάφορα, αἰεὶ ἔχουσι καὶ διάφορα εἶδη καὶ ἑτέρας διαφοράς, ὥσπερ, λόγου χάριν, τὸ ζῷον καὶ ἡ ἐπιστήμη ἔχουσι γένη διάφορα κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, δηλονότι ὅτι θάτερον οὐ τίθεται ὑπὸ θάτερον οὐδ' ἄμφω ὑπὸ τρίτον, καὶ διὰ τοῦτο ἔχουσιν ἑτέρας διαφοράς· τοῦ μὲν γὰρ ζώου εἶδη εἰσὶ· λέων, ἄνθρωπος, ἵππος καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐπιστήμης δὲ εἶδη εἰσὶν· ἡ φυσικὴ καὶ ἡ μαθηματικὴ ἐπιστήμη, καὶ ἡ ἠθικὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἔχουσι διαφορούς διαφοράς διαιρητικάς. Τὰ δὲ ὑπάλληλα γένη ἔχουσι τὰς αὐτὰς διαφοράς, λέγω δὲ τὰς συστατικάς, οὐ τὰς διαιρητικάς, οὐδὲ τὰς ἐσχάτας τῶν συστατικῶν· ψεῦδος γὰρ ἂν τοῦτ' εἴη· τὸ γὰρ σῶμα διαιρεῖται τῷ ἐμφύχῳ καὶ ἀψύχῳ, ἢ δὲ τοῦ ἐμφύχου διαφορὰ συνιστᾷ τὸ ἐμφύχον σῶμα, οἷον· | εἶδοποιὸς διαφορὰ ἐστὶ τοῦ ἐμφύχου σώματος· συνιστᾷ δὲ ἔτι καὶ τὸ ζῷον, οὐ μέντοι ὡς εἶδοποιὸς καὶ ἐσχάτη, οἷον μᾶλλον τὸ αἰσθητικόν ἐστὶν ἐσχάτη τοῦ ζώου διαφορὰ. Οὕτω δὲ νοητέον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ὅτι δὲ τῶν ὑπάλληλα γενῶν αἰ αὐταὶ εἰσὶ ποτε διαφοραί, τῷ προσεχῶς εἰρημένῳ κανόνι χρώμενος ἀποδείκνυσιν· εἴρηται γὰρ, ὅτι ὅσα κατὰ τοῦ κατηγορουμένου λέγεται, τσαῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθήσεται· τὰ δὲ ὑπάλληλα γένη οὕτως ἔχει ὥστε τὸ ἐπάνω γένος κατηγορεῖσθαι τῶν ὑπ' αὐτῷ γενῶν τε, καὶ κατηγοροῦνται κατὰ τοῦ ἐπάνω γένους αἰ συστατικαὶ αὐτοῦ διαφοραί· ὥστε κατηγοροῦνται καὶ κατὰ τῶν ὑπ' αὐτὸ γενῶν αἰ αὐταί. Εἰ μὲν οὖν γράφεται ἑτέρων γενῶν, δεῖ ἐπάγεσθαι ἕτερα τὰ εἶδη καὶ αἰ διαφοραί· εἰ δὲ γράφεται τῶν ἑτερογενῶν, δεῖ ἐπάγεσθαι ἕτερα τῷ εἶδει καὶ αἰ διαφοραί, ἵγουν τῷ πράγματι καὶ τῇ φύσει· γράφεται γὰρ καὶ οὕτως κάκεινως.

Τῶν κατὰ μηδεμίαν.

Πεπλήρωκε μὲν τὰ τρία μέρη τὰ ἀρχοειδῆ τοῦ πρὸ τῶν κατηγοριῶν· νῦν δὲ τίθησιν ἑτέραν διαίρεσιν. Καὶ τοῦτο τὸ μέρος οἱ μὲν φασὶ συνε-

1 κατὰ om BC

26 τῶν ὑπάλληλα γενῶν sic codd.

30 ἐπ' αὐτὸ BC τε om B

τάχθαι τοῖς πρὸ αὐτοῦ ὡς ἔσχατον μέρος τοῦ πρὸ τῶν κατηγοριῶν, ἐν ᾧ ζητεῖ περὶ τῶν προσεχῶν καὶ ἀμέσων μερῶν ταύτης τῆς ἐπιστήμης, ἐπειδὴ περὶ τῶν ἀφαστώτων μερῶν ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἶπεν, ὅπου ἔλεγε τῶν ὄντων τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου, καὶ τὰ ἐξῆς ἄλλοι δὲ φασὶν ἐντεῦθεν ἀρχεσθαι τὸ δεύτερον μέρος τῆς ὅλης πραγματείας ἡγουν τὰς κατηγορίας, καὶ πρὸς τοῦτο προχωρεῖν τὸν Φιλόσοφον οὕτως· πρῶτον, φανεροῦν τὰς κατηγορίας καθόλου καὶ γενικῶς· δεύτερον, εἰδικῶς, ἐν τῷ· „Οὐσία δὲ ἐστίν.“ Καὶ ἐγὼ μᾶλλον τίθημαι τοῖς δευτέροις. Τοῦτο τοίνυν τὸ πρῶτον μέρος τρία περιέχει· διαίρεσιν τε τῶν ἀσυμπλέκτως λεγομένων, ἐξήγησιν τῶν διαίρεμάτων καὶ ἐκθεσὶν τινος αὐτῶν ιδιότητος, ὡς ἐκ τῶν ἐπομένων σαφές ἐσται.

Δεῖ δὲ εἰδέναι περὶ τὴν διαίρεσιν, ὅτι αὕτη ἢ διαίρεσις κατὰ μὲν τινὰς ἐστὶ φωνῆς εἰς φωνάς, οἷτινες ὑπήχθησαν εἰς ταύτην τὴν δόξαν ἀπὸ τοῦ τὸν Φιλόσοφον λέγειν, ὅτι ἡ οὐσίαν σημαίνει, ἢ ποσόν· τῆς φωνῆς γὰρ ἐστὶ τὸ σημαίνειν· ὅθεν κατὰ τούτους, ἐστὶν ἡ διαίρεσις | αὕτη f. 80 ὑποκειμένου εἰς συμβεβηκότα· συμβαίνει γὰρ τῇ ἀσυμπλέκτῳ φωνῇ τὸ εἶναι σημαντικῆς οὐσίας, ἢ ποιότητος, ἢ τινος τῶν λοιπῶν. Κατὰ δὲ ἄλλους, ἡ διαίρεσις αὕτη ἐστὶ φωνῆς διαίρεσις εἰς ὄντα καὶ εἰς πράγματα, καὶ ἐπειδὴ αὕτη ἢ διαίρεσις οὐ δύναται ἀνάγεσθαι ὑπὸ τινος τῶν τοῦ Βοητίου διαίρεσεων, φασὶν αὐτὴν μᾶλλον εἶναι ἀπαριθμησιν ἢ διαίρεσιν. Ἄλλ' οὐδὲν ἐσται τὸ κωλύον, εἴ τις λέγει ταύτην εἶναι διαίρεσιν γένους εἰς εἶδη, καὶ γένους συνωνύμου, εἴ καὶ προφέρεται μᾶλλον τῷ σχήματι τῆς ἀπαριθμῆσεως· τὸ γὰρ ὄν τὸ μὴ κατὰ συμπλοκὴν καὶ λεκτόν, ὅπερ ἐστὶν ἰδίως ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας, διαίρει εἰς οὐσίαν καὶ ποσόν καὶ ποιόν καὶ τὰ ἐξῆς, ἃ οὐκ ἐστὶ χαλεπὸν καὶ ὑπὸ τὸ σχῆμα τάξαι τῆς διαίρεσεως διὰ τῶν οἰκείων διαφορῶν, ὡς ἐσται δῆλον, ὅταν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ λέγωμεν. Εἶπον δὲ, γένους συνωνύμου, διότι τὸ ὄν ἀπλῶς μὲν λεγόμενον ἀναλογικῶς κατηγορεῖται τούτων τῶν δέκα γενῶν· καθὼ δὲ ἐστὶν ἀσύμπλεκτον καὶ λεκτόν, ὡς ἐστὶν ἴδιον ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας, γένος ἐστὶ συνωνύμον αὐτῶν τῶν δέκα, διότι ἕκαστον αὐτῶν ἔχει τὸν λόγον καὶ τοῦνομα τοῦ ὄντος οὕτω λαμβανομένου· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν ἐστὶν ὄν λεκτόν ἀσύμπλεκτον καὶ ἐν γένει τακτόν, ὡς προεῖρηται. Ἄλλὰ περὶ τούτων νῦν λέγειν δι' ἀκριβείας οὐ πᾶσα ἀνάγκη.

Διελόμενος τοίνυν ὁ Φιλόσοφος, τίθησι καὶ παραδείγματα τούτων ἕκαστου διπλᾶ. Εἶπε δὲ· „Κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν,“ τουτέστιν οὐδὲ κατὰ τὴν πρώτην· πρώτη γὰρ ἐστὶ συμπλοκὴ ἢ τῶν ἀπλῶν ὄρων πρὸς τὴν πρότασιν· δευτέρα, ἢ τῶν προτάσεων πρὸς τὸν συλλογισμόν,

28 μὴ en interligne A, om C 31 τοῦ ὄνομα A 33 τῶν om A, en interligne C

καὶ ἔτι τρίτη, ἢ τῶν ἀπλῶν καὶ κατηγορικῶν προτάσεων πρὸς τὰς ὑποθετικάς. Φανερώσας δὲ τὴν διαίρεσιν παραδείγμασι, τίθησὶ τινα ιδιότητα αὐτῶν, ὅτι ἕκαστον τῶν εἰρημένων αὐτὸ μόνον οὐδεμίαν λέγει κατάφασιν καὶ πολλῶ μᾶλλον οὐδὲ ἀπόφασιν τὴν συνθετωτέραν οὖσαν τῆς καταφάσεως· καὶ τοῦτο δείκνυσιν οὕτως· πᾶσα κατάφασις ἢ ἀληθής ἐστίν, ἢ ψευδής, τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ τῆς ἀποφάσεως· | ἀλλὰ τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων οὐδὲν οὔτε ἀληθές οὔτε ψεῦδος σημαίνει καθ' αὐτό, οἷον ἄνθρωπος, λευκόν, τρέχει, γιγῆ· οὐδὲν ἄρα τῶν εἰρημένων, αὐτὸ καθ' αὐτό, ἐν τινὶ καταφάσει ἢ ἀποφάσει λέγεται.

10 Ἄλλὰ δεῖ σημειοῦσθαι ἐνταῦθα, ὅτι οὐ δοκεῖ τὸ λευκόν καὶ τὸ τρέχειν ὄρους εἶναι· ἀπλοῦς τε καὶ ἀσυμπλέκτους· ἕκαστος γὰρ αὐτῶν δίδωσι νοεῖν τὸ ὑποκείμενον, καὶ οὕτως οὐκ εἰσὶν ἀπλοῖ. Ἄλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀληθές· ὁ γὰρ νοῦς δύναται νοεῖν τὸ ἕτερον μὴ νοῶν τὸ λοιπόν· ἢ καὶ ἄλλως· οὗτοι οἱ ὄροι, ὑλικῶς μὲν λαμβανόμενοι, ἀπλοῖ εἰσιν· εἰδικῶς δέ, οὐκ εἰσὶν ἀπλοῖ, ὅποταν δηλονότι τοιαύτη φωνῆ προφέρωνται ὥστε ἡρτησθαι· ἄλλων δοκεῖν καὶ ἔμφασιν ἔχειν, εἰ μὴ καὶ τότε ἀπλοῖ εἰσιν· ἢ γὰρ σύνθεσις τῆν προσημαίνουσιν ἄνευ τῶν συγκειμένων οὐ δύναται νοηθῆναι, ὡς ἐν τῷ Περὶ ἑρμηνείας λέγεται, καὶ οὕτως οὐδὲ νοεῖσθαι δύναται ἢ σύνθεσις αὐτῶν, ἅτε ἐν δυνάμει οὖσα παντάπασι, τοῦτο μόνον νοουμένη, 20 ὅτι ζητεῖται σύνθεσις.

Ζήτημα.

Ἐνταῦθα χώραν ἔχει ζητεῖν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δέκα κατηγοριῶν, εἰ ἔστιν αὐτάρκης, καὶ μήτε ὑπερβάλλων, μήτε ἐλλείπων. Καὶ δὴ πρῶτον δόξειεν ἂν εἶναι ὑπερβάλλων, διότι ὅσαχῶς λέγεται θάτερον τῶν ἀντικειμένων, τσσαυταχῶς λέγεται καὶ θάτερον· ἀλλ' ἢ οὐσία καὶ τὸ συμβεβηκός 25 εἰσὶν ἀντικείμενα, καὶ οὐκ ἔστιν εἰ μὴ μία τῆς οὐσίας κατηγορία· οὐκ ἔστιν ἄρα εἰ μὴ καὶ μία κατηγορία τοῦ συμβεβηκότητος, καὶ οὕτως ἔσονταί δύο μόνον κατηγορίαί. Ἡ μείζων φαίνεται ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Τοπικῶν. Ἡ ἐλάττων ἀφ' ἑαυτῆς φανερά.

30 Τῷ αὐτῷ δὲ ἐπιχειρήματι ἀντεστραμμένως δείκνυται εἶναι ἐλάττων ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν. Εἰ γὰρ τὰ συμβεβηκότητα εἰσὶν ἐννέα καὶ τὸ συμβεβηκός ἀντίκειται τῇ οὐσίᾳ, τῶν δὲ ἀντικειμένων, ὡς εἴρηται, ὅσαχῶς τὸ ἕτερον καὶ θάτερον λέγεται, ἔσονταί καὶ τῆς οὐσίας ἐννέα γέννη, καὶ οὕτως ἔσονταί αἱ κατηγορίαί· τοῦλάχιστον ὀκτώ καὶ δέκα.

35 Ἔτι, δυνατόν δείκνυσθαι τὴν οὐσίαν μὴ εἶναι μίαν κατηγορίαν. Ὡσπερ γὰρ ἡ ποσότης καὶ ἡ ποιότης καὶ αἱ ἄλλαι κατηγορίαί οὐκ εἰσὶ μία κατηγορία, | διότι οὐκ ἔχουσι φύσιν τινὰ κοινὴν ἐν ἣ εἰσὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, 81 οὕτω καὶ ἡ σωματικὴ οὐσία καὶ ἡ ἀσώματος καὶ ἡ αἰθερὸς οὐκ ἔχουσι τι